

Epidemiologisk lägesbild

AKTUELL SJUKDOM

Afrikansk svinpest (ASF).

SAMMANFATTNING

Afrikansk svinpest (ASF) har påvisats hos vildsvin i Sverige. Flera döda vildsvin positiva för ASF-virus har hittats i ett område sydost om Fagersta i Västmanlands län. Arbetet med att fastställa smittans utbredning, begränsa, och bekämpa sjukdomen har inletts. En smittad zon med särskilda restriktioner har fastställts.

Det går ännu inte att säga hur länge smittan har funnits i området eller exakt hur den har kommit in. Man kan dock konstatera att smittan inte spridits till Fagersta via naturlig smittspridning mellan vildsvinspopulationer.

ASF fortsätter att spridas i övriga Europa. I norra och centrala Europa sker den mesta smittspridningen fortsatt i vildsvinspopulationer med enskilda utbrott i grisbesättningar i smittade områden. Under sommaren har en omfattande smittspridning skett främst hos grisar, men även hos vildsvin, på Balkan.

Det är fortsatt viktigt att man från hela landet rapporterar fynd av döda vildsvin via rapporteravilt.sva.se och kontaktar veterinär vid ökad sjuklighet eller dödlighet hos grisar. Det är också viktigt att följa de rekommendationer som finns avseende det smittade området.

HÄNDELSEN OCH KONSTATERADE KONSEKVENSER

Situationen i Sverige

Afrikansk svinpest (ASF) har påvisats hos vildsvin i Fagersta och Norbergs kommuner i Sverige. Rapporten till SVA om döda och sjuka vildsvin sydost om Fagersta inkom den 25 augusti. Den 6 september påvisades viruset i benmärg från ett dött och kraftigt förruttnat vildsvinskadaver. Jordbruksverket tog den 7 september beslut om en smittad zon i vilken restriktioner gäller.

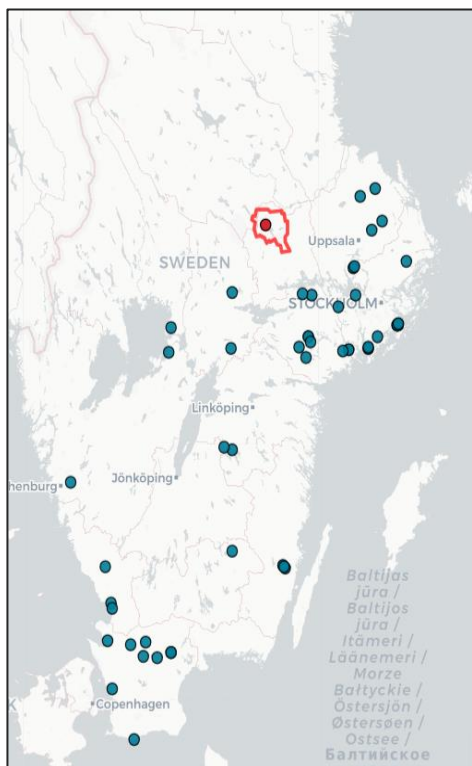

Bild 1: Karta med vildsvin undersökta och negativa för ASF-virus (blå prick) och positiva för ASF-virus (röd prick) i Sverige från den 1 januari till 14 september 2023. Markerat område är beslutad smittad zon

Karta smittad zon

Bilaga med beslutade åtgärder och begränsningar i smittad zon

Restriktionerna omfattar all vistelse i skog och mark i zonen med syfte att minska smittspridning inom zonen och minska risken för smittspridning ut ur zonen. Undantag ges för personer som delat i bekämpningen och som har genomgått en särskild biosäkerhetsutbildning. Jordbruksverket har även tagit beslut om att avliva alla grisar på de besättningar som finns inom det smittade området (ett fåtal besättningar, totalt 50 grisar). Jordbruksverket har upprättat en operativ ledningscentral och en provtagningscentral i området. Kartläggning av smittans utbredning har inletts genom att söka efter döda vildsvin i området. De kadaver som hittas bortforslas, provtas och destrueras, resultaten redovisas på SVA:s externa web med daglig uppdatering ([Om övervakningen av ASF - SVA](#)).

Samverkan och samarbete mellan inblandade myndigheter och andra aktörer såsom jägarorganisationer och branschorganisationer inleddes redan den 6 september och är omfattande, lokalt, nationellt och internationellt.

Sammanfattning av genomförda bekämpningsåtgärder i den smittade zonen:

- Alla grisbesättningar identifierade, djuren avlivade och destruerade
- Totalt tillträdesförbud till skog och mark utanför anlagd väg, tomt- och jordbruksmark med undantag för personer som deltar i bekämpningen och genomgått biosäkerhetsutbildning
- Kadaversök med start från där de första kadavren hittades

- Geolokalisation, bortforsling, provtagning och destruktion av alla upphittade kadaver
- Åtgärder för att vildsvin med hemvist i den smittade zonen ska stanna kvar där (fortsatt underhåll av åtlingsplatser och sädesfält som inte skördas)

Sammanfattning av planerade bekämpningsåtgärder i den smittade zonen:

- Definiering av smittans kärnområde baserat på kadaverfynd
- Stängsling av kärnområdet
- Fångst och riktad, särskilt planerad jakt eller avlivning

**Provresultat från den smittade zonen:
(14 september 2023)**

Antal provtagna kadaver	Antal positiva kadaver	Antal negativa kadaver
22	20	2

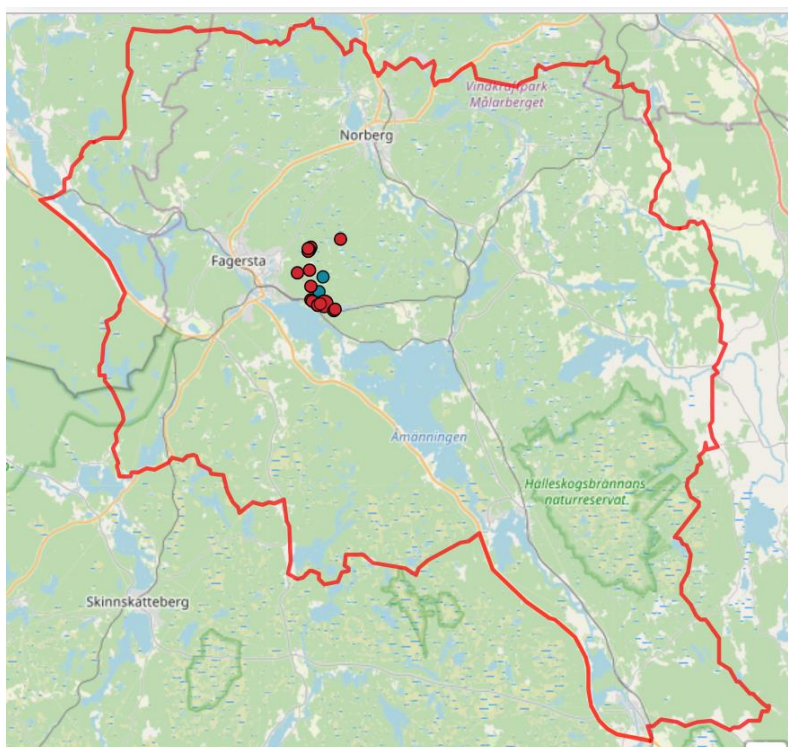

Bild 2: Karta med fyndplatser för vildsvinskadaver undersökta för ASF-virus inom den smittade zonen (röd markering) till och med den 14 september 2023 utmärkta. Blå prick markerar kadaver negativa för ASF-virus och röd prick kadaver positiva för ASF-virus.

Bakgrund och situationen i övriga världen

ASF-epidemin fortgår i Europa. I norra/centrala Europa sker smittspridningen fortsatt framförallt i vildsvinspopulationen med sporadiska utbrott i grisbesättningar och då med begränsad sekundär spridning.

Smittspridningsmönstret i sydöstra Europa (Bulgarien, Rumänien och på Balkan) skiljer sig från detta, där är det smittspridning i mindre grisbesättningar som dominerar och med endast enstaka fall rapporterade från vildsvin.

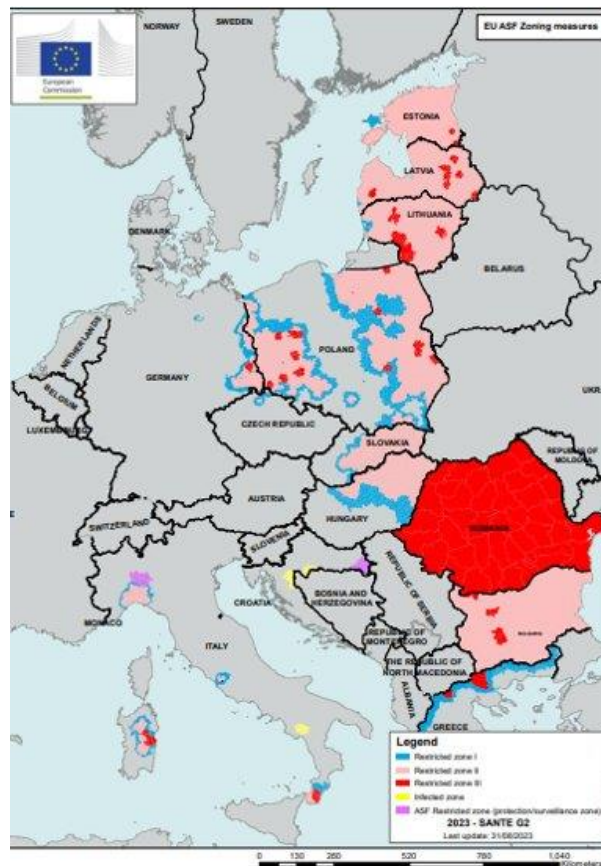

Bild 2; Karta över restriktionsområdena på grund av ASF inom EU (31 aug 2023).

Inom restriktionsområde III (röd markering) förekommer utbrott på både tamgris och vildsvin, inom restriktionsområde II (rosa markering) förekommer endast utbrott på vildsvin och restriktionsområde I (blå markering) är övervakningsområde. Infektionsområde (gul markering) är ett preliminärt smittat område där restriktionsområden ännu inte fastslagits. Preliminärt övervakningsområde (lila markering), ännu ej fastslaget.

ASF introducerades till Georgien 2007. Efter gradvis spridning i både vildsvins- och grispopulationerna nådde smittan EU via introduktioner till vildsvin i Litauen och Polen 2014. Sedan dess har utbredningen framför allt skett genom långsam spridning i vildsvinstammen, samt med vissa snabba spridningsskott med människans hjälp.

EU-medlemsstater som rapporterat utbrott hos gris eller vildsvin sedan 2014 är: Belgien, Bulgarien, Estland, Grekland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien, Tyskland samt Ungern. Tjeckien bekämpade en punktintroduktion till vildsvin och friförklarades, men har nu återinfekterats. Belgien friförklarades under 2020, efter att ha bekämpat den punktintroduktion av smitta till vildsvin som skedde 2018. Flera europeiska länder utanför EU har sedan tidigare rapporterat utbrott av ASF: Bosnien-

Hercegovina, Georgien, Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Serbien, Moldavien och Nordmakedonien.

2018 rapporterade Kina sitt första fall av ASF och efter det har sjukdomen fått en omfattande geografisk utbredning i landet och spridits till ett flertal länder i Asien samt till Dominikanska republiken och Haiti.

Beskrivning av aktuell övervakning i Sverige utanför det smittade området:

Övervakning för ASF hos gris baseras på klinisk/passiv övervakning (dvs att djurägare reagerar på symptom eller ökad dödlighet och tar kontakt med veterinär).

Övervakning för ASF hos vildsvin baseras på förstärkt klinisk/passiv övervakning med rapporter från allmänhet och jägare om upphittade kadaver och undersökning av dessa. Detta bedöms som en känslig övervakningsmetod då infektion är förenad med mycket hög dödlighet hos gris såväl som vildsvin.

Rapportering av upphittade vildsvin utanför smittade zonen sker via rapporteravilt.sva.se

En interaktiv karta över vildsvin undersökta för ASF finns här:

<https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/om-overvakningen-av-asf/>

ANTAGANDEN OCH ANALYS

Afrikansk svinpest har påvisats hos vildsvin sydost om Fagersta. Smittutredningen är i ett tidigt skede och det är ännu inte fastlagt hur smittan introducerats, den geografiska utredningen eller hur länge smittspridningen pågått. Det stora hoppet från närmast belägna smittade vildsvinspopulationer betyder att introduktionen skett via mänskliga aktiviteter.

Området där de döda vildsvinen hittats är ett populärt statsnära friluftsområde. I anslutning till fyndplatserna finns en avfallsanläggning.

Vildsvinspopulationen i området är relativt stor även om en nedgång setts de senaste två åren. Detta gäller vildsvinspopulationer i stora delar av Sverige och knyts bland annat till ökat jakttryck och förbättrade jaktmetoder. Det finns inga säkra metoder för att uppskatta populationsstorlek för vildsvin, en bedömning är att populationen i den smittade zonen innan utbrottet kunde vara upp till tusen djur.

SVA:s bedömning (innan utbrottet) har varit att introduktion till vildsvin via mänskliga aktiviteter är det mest sannolika scenariot för hur ASF skulle kunna introduceras till Sverige. Bedömningen baseras på den höga biosäkerhetsnivån i

de flesta svenska grisbesättningar, Sveriges geografiska läge utan landgräns mot smittade länder och med hav som landgräns i stora delar av de områden där vildsvin finns.

SVA:s bedömning har också varit att det är mest troligt att introduktion sker via icke-kommersiell import av livsmedel. Det finns inget som tyder på att ASF-virus finns eller har funnits i kommersiella fläskprodukter inom EU, ändå har smittan vid flera tillfällen uppenbarligen spritts på annat sätt än via kontaktsmitta från djur till djur i vildsvinspopulationen. Det är rimligt att anta att dessa långväga förflyttningar av smittan, inklusive den till Sverige, skett via icke-kommersiella köttprodukter från infekterade grisar eller vildsvin med ursprung i smittade länder och som förts med sig av enskilda personer.

ASF-virus kan förbli infektiöst under lång tid i rumstemperatur (dagar-veckor) och ännu längre i kyl- och frystemperatur (månader-år) om det skyddas av organiskt material, som till exempel kadaver, kött eller blod. Även virus som är skyddat inaktiveras dock snabbt vid höga temperatur (exempelvis 20 minuter i 60 grader) eller exponering för solljus (några dagar).

Erfarenheter från den pågående epidemin i Europa är ovärderligt i arbetet med analys av utbrottssituation och bekämpning. Man har till exempel sett att virus sprids långsamt via naturlig smittspridning bland vildsvin, cirka 1–2 km per månad. Vidare har det visats att tidig upptäckt av ASF efter introduktion till vildsvinsstammen är en avgörande faktor för hur, och till vilken kostnad, man kan bekämpa och utrota sjukdomen. Den bästa metoden för att upptäcka ASF tidigt är att provta vildsvinskadaver. För att kunna uppnå tidig upptäckt och effektiv övervakning av ASF är myndigheterna beroende av att få in rapporter om upphittade, döda vildsvin från jägare och allmänhet. Det har även visats att det kan vara svårt att helt skydda grisbesättningar från smitta i områden med omfattande förekomst av ASF i den lokala vildsvinsstammen.

Risken för introduktion till fler/andra delar av Sverige påverkas inte av det pågående utbrottet, utan är fortsatt förhöjd, men på en låg nivå.

Risken för spridning från den smittade zonen till andra delar av Sverige är än så länge osäker, då den geografiska utbredningen av smittan inte är fastställd.

Risken för fortsatt global spridning av ASF bedöms som mycket hög. Den pågående smittspridningen på Balkan och den fortsatta smittsituationen i stora delar av Europa stödjer denna riskbedömning.

Det är nu mycket viktigt att restriktionerna respekteras, att man upprätthåller biosäkerheten och kontaktar veterinär vid ökad sjuklighet och dödlighet i alla grisbesättningar i hela Sverige, samt att man rapporterar fynd av självdöda vildsvin utanför den smittade zonen via rapporteravilt.sva.se. Alla inrapporterade döda vildsvin liksom misstänkta fall hos grisar provtas på statens bekostnad.